„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приопсано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплате и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 171. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 2. НОВЕМБРА 1894. ГОДИНА XXIX.

ДИНАСТИЈАШТВО У СРБИЈИ.

I.

У „Малим Новинама“ донео је Пера Тодоровић један низ чланака „О династијаштву у Србији“. Закључак дугог извођења врло је прост: „У Србији не постоји више династично питање“. Изгледа у најмању руку неразумљиво ово тврђење једног органа владиног у тренутку, баш кад се најугледнији људи из народа оптужују „за издају владајућег дома“. Шта је хтео Пера тим? Да оправда другове своје, да скине лагу са целе радикалне странке? Заиста да је Пера поштен човек, да он у себи има искре осећаја дужности, требао би данас да изађе и да отворено рече: „Ја знам скроз радикалну странку и тежње њезине и ево тврдим, да она не крије никаквих задњих смерова. Она се од увек борила и бори противу једног система владавине, никада против појединих личности; њезина борба од увек је била начелна и лојална.“ Ова проста изјава, израз необориве истине, није, да богме, могла да потече из пера једног ренегата. Он је радије написао пуних петнаест бројева хвале Обреновићима и Милану, кога је, узгред буди речено, по абдикацији називао најпокваренијим човеком, него што би пристао, да и једног реда напише у корист странке, којој је до скора припадао, у корист другова, с којима је до јуче и добро и зло делио.

Пера је плаћени орган данашње владе и као таквом била му је поверена дужност, да је пред светом опере — и он је то јадник покушао.

Чебиничевом афером влада је стављена у врло невгодан положај. Насилно уплела је она, као саучеснике завере, највиђеније људе у народу. Циљ је био, да како, да се тиме оправдају све оне насилне мере од 9. јануара и 9. маја, али последице су се осветиле на самој влади. Најпре тим самим углед династије с поља јако је опао. Влада је целом свету објавила, да је радикална странка, то значи већина у народу, противна данашњем владајућем дому, и ма како јевропски листови судили о догађајима у Србији, ова изјава уздрмала је поверење јевропских политичких кругова у сталност династије. Ко је поле пратио писање западне штампе од затварања Чебиничевог, морао је приметити, како је иста све јаче истицала име Карађорђевића и нужност једног преврата у корист његову, ма да је он сам за то време седео мирно на Цетињу. Импулс за овако писање дала је сама влада Светомирова затварањем једног Тајсића, једног Ђаковића, једног Станојевића. Ови су људи познати као љубимци народни, као представници тежња и осећаја његових; те људе истиче данас влада као противнике владајућег дома, и шта је онда са масом, коју они заступају и воде? Зар не иде она у целини стопама њиховим? Овако су нужно ревоновали политички кругови јевропски и то је морало с поља уздрмати углед династије. Ово су врло добро осетили како Светомир, тако и Милан и син му. Светомир је већ био вољан, да пусти као невине све оне, које је онако неумесно оптужио. Читаоци ће се свакако сетити, како је он, говорећи о Чебишцу и осталима, рекао пре кратког времена једном мађарском новинару: „Пустићемо их, јер смо стекли уверење, да то нису били никакви антидинастичари, већ само платонски револуционари.“ Тиме је овај сплетени српски премијер свакако хтео да покаже, како династија ни у тим крајњим револуционарним елементима нема својих противника. Но то је било „после кише јапуџе“.

Јевропско мишљење о слабој сталности данашње династије било је створено. Да реагује противу њега, да убеди политичке кругове о расположењу народа према себи и своме дому, кренуо се био на пут и краљ Александар. Приписивати овоме путу какве више политичке циљеве, било би скроз детињски. Млади краљ задовољно се сиромах, што је био примљен од владара, поздрављен од министара; даље његове амбиције нису ишле. У колико је пак овај пут помогао, да се углед династије с поља подигне — то сада бар не ћемо да истражујемо; за нас је само јасно, да му је то била основна сврха.

Напоредо са опадањем с поља, расло је неповерење према династији из нутра.

Радикална странка представља у Србији добро организовану и добро дисциплиновану војску; она има апсолутно поверење народа уза се и располаже по вољи свом снагом његовом. Поверенници радикалне странке, важнији заступници у појединим крајевима, чине у правом смислу речи душу народну; Ранко у Чачку, Ђаковић у Крагујевцу, Катић у Ресави, Жујовић у Космају средиште су свију његових тежња и осећаја. Народ тим људима верује без обзира и нема под небом силе, која би га спречила, да не иде за њима, да не мрзи оно, што они мрзе, да не воли, што они воле. И сада замислите те људе затворене за то, што су противници данашње династије; шта ће бити? Сви ти крајеви постају и сами смртни непријатељи њезини. Народ се до данас борио уз Ранка, уз Ђаковића, уз Жујовића противу једног скроз неправедног система владавине; данас пак влада објављује, да су ти прваци радили противу дома Обреновића, и зар мислите, да је Милан, да је син му толико омиљен у народу, да овај, при тој тешкој оптужби, отпадне од својих опробаних заступника, да не иде и даље за њима, да им не одобрава сваки корак? „Обреновићи“, „династија“, те се речи понављају, мере; оне лете ваздухом и онај груби систем владавине, противу кога се народ борио уз своје прваке, добија најлакше своје тело. Мржња народна усредсређује се на тим речима, на појмовима које оне исказују — антидинастичност се шири.

Затварајући оне љубимце народне као противнике династије, влада је овој учинила врло рђаву услугу. Она је и нехотице ангажовала цео народ противу ње. До то доба на династију још нико није мислио, још мање на измену њезину. Сада влада ето прокламује, да су на промени династије радили највиђенији представници једне странке, која има уза се апсолутно поверење народа и овај истинктивно почиње и сам да мисли на ту измену, на последице, које би отуд потекле. „Можда баш имају право Тајсићи, Станојевићи, Ђаковићи, ако одиста мисле да збаце Обреновића“ — тако почиње да резолује маса народа сеоског око Чачка, Крагујевца, Књажевца, по свима оним крајевима, у којима су ухапшени представници његови „за издају владајућег дома.“

Чебиничевом афером опао је углед династије с поља, увећало се неповерење према њој из нутра. Ово осећају у Србији сви кругови, а на првом месту краљ и влада. Чланци Пере Теодоровића само су потврда тога осећаја. Уверавати српски народ да династичног питања нема, ако одиста нема, било је врло излишно. Али Пера је умио стварање и такву циљ свакако није себи хтео поставити. Он је тежио другом нечем.

Ко је прочитао чланке Перине, дошао је до уверења, да му није било стало да фактима покаже, како се династијашка борба развијала и понајлак губила пред борбом за начела, коју је певала радикална странка. Он се није трудио, да увери свет, како борба, коју су повели Пашић и другови противу једног облика владе, нема ничег заједничког са оним подмуклим подривањем династије, која је трајала све до њихове појаве; не. На све то није мислио, о свему томе није хтео да пише Пера Тодоровић. Пуних петнаест бројева исписао је заслугама дома Обреновића, манифестацијама љубави народне према њима. Ви осећате читајући га, како, као адвокат, пред Европом пледира у корист свога клијента; како је рад, да је убеди о солидности куће, коју заступа. У исто време видите, да све најкитњастије фразе тражи, да гане срце народа српског, да га задобије за име, у чију сталност и сам сумња. Чланци Пере Тодоровића нису испуњени фактима историским, нису засновани на познавању прилика у Србији, на расположењу народном. Они су просте правничке фразе у корист једне ствари, коју већ сви сматрају за изгубљену. Они су одисај оног општег уверења владајућих кругова у Србији.

Узимајући чланке Перине за полазну тачку, ми ћемо у неколико примедаба пропратити ток политичке борбе, династијаштво и данашњи облик његов у Србији.

Ж.

Нови Сад, 31. октобра.

Српска меморандска парница. Читамо у 44. бр. овдашњег, из диспозицијоног фонда издржаваног листа, „Ujvidék“-а, чије смо денунцијанство ту не давно нашим читаоцима приказали, да ће против „Заставе“, „која је због својих народносних дражења и сувише добро позната“ (вели плаћена клеветничка душа), пред сегединском поротом 2. децембра бити сензационална парница због меморандског чланка. Пошто ми до овог часа још нисмо добили оптужбу, то јасно доказује, да „Ujvidék“ стоји у дослуху са државним одветништвом, кад је већ у суботу о томе знао. А да и сам осећа гад свог денунцијантског посла, види се отуд, што у тој вести као кукавица скрива свој плод и подмеће га „Szegedi Hirádó“-у, желећи, да је овај уповорио државно одветништво на тај чланак. Безумник је заборавио, да је у свом 21. броју тај чланак у целости донео у мађарском, али искренутом преводу, само да навуче пажњу државног одветништва, што он у осталом у сваком свом броју по занату чини. То је и овим својим последњим бројем опет показао, пошто је из чланка „Рушење народносног закона“, у којем смо ми у 166. бр. „Заставе“ донели дословни превод чланка из „Kronstädter Zeitung“-а, донео врло глупав мађарски извод, пропраћен гадном денунцијацијом, да „Застава“ устаје против домовине.

Тешко такој домовини, која се ослања на тако денунцијантске послове!

ДРУГА ОПОМЕНА СРП. ВЕРОИСПОВЕДНИМ ОСНОВНИМ ШКОЛАМА.

Из тамишварске дијецезе, 26. окт.

Српска вероисповедна школа у Угарској заиста проводи тешке дане. Несити мађарски шовинизам, у тежњи, да створи 15 милијуна Мађарембера, пронашао је, да је школа моћно средство за мађаризацију. За то се државне власти свом силом својом заузеле, да нам одузму школе, које су моћно уточиште нашој народности и вери. Макар да је кардинални захтев модерне педагогије, да се деца уче на матерњем језику, ипак Мађари не маре за тај захтев, већ хоће против природе да војују т. ј. хоће, да се и скрпска деца васпитају и образују на мађарском језику, како би што пре од њих постали овејани Мађарембери! И још се они хвале својом културом, — и још и они хоће да важе као модерни педагози!!! Шовинизам и педагогија не могу ићи раме уз раме; то треба Мађари да знају, те да се не чуде, што им се данашњим даном цео образовани свет смеје, кад се хвале својом културом. То је са свим природна последица њиховог глупог шовинизма: који не ће да зна за право, за природисходност, за науку, — већ силом хоће да помађарује, дакле: да се бори против науке. Народ, који не ће да се управља по законима природе, који не ће да уважава резултате научног истраживања, — не може се звати културним.

У тамишварској жупанији Српство стоји доста трајаво, јер се према другим народностима налази у незнатној мањини. Но и та околност не би по Српство била тако опасна, да је бар то Српство збијено у више већих општина. Особито у бившем „провинцијалу“ нема много већих српских општина, него су већином мале. То је најглавнији узрок, што и српске вероисповедне школе не могу као што ваља напредовати. Те мале српске општине пре свега не могу својим учитељима дати ни најмање законом прописане плате од 300 фор.; с тога не могу да добију оспособљене учитеље, а кад немају способних учитеља, нема тамо богме ни наставе, која би одговорила захтевима модарне педагогије. У тим малим општинама учитељују људи посве неспремни; то су људи, који су нешто мало писмени, па су са својим занатом или радњом пропали, па у невољи се одали на учитељску службу; њима је доста и та худа платица, кад друге заслуге немају, нити могу да се баце на други рад; добро је њима, кад приме 100 до 200 фор. у готовом новцу, а поред тога нешто и у депутату, стан и огрев, премда с тешком муком добију и то мало новаца, по милости „господина касира“! Ако је „њихова милост“, касир, добро расположена, онда ће учитељ добити 2 фор., а иначе доста је и 1 фор. Тако примају ови плату. Је ли чудо, што се у таке општине не ће да усуди ни један оспособљени учитељ?!... Ови неоспособљени, у опће неспособни учитељи, немају ни појма: каква треба да је данас школа. Тај ни један не зна: шта прописује наша школска уредба, а још мање: шта прописује државни школски закон! У тим малим општинама пак нема ни способних свештеника, јер су ту за администратора парохија постављени калуђери, а какву спрему имају ови? Никакве! Дакле не зна учитељ, не зна свештеник, е па ко ће да зна, како ваља уредити школу?!... За то у тим школама нема ни најпотребнијих учила, нема даље ни намештаја; прописане званичне књиге не воде се, настава је испод сваке критике; деца похађају школу са свим неуредно; учитељ и не зна, а ваљада и не сме да учини кораке, да би деца уредно похађала школу, јер онда тешко њему: не ће се ни дана скрасити у селу! Ето, Србе брате и Српкиње селе, какве су многе српске школе у тамишварској жупанији, на мртвој стражи банатског Српства! Па ипак наше автономне школске власти равнодушно су гледале то стање; ако те мале општине нису биле у стању своје школе да уреде, али епархијске школске власти дужне су биле, да упуте општине: шта им ваља чинити. Но епархијске школске власти још мање се брину, него и саме општине; ове бар колико-толико раде, али епарх. власти баш ништа! Овако рђаво стање многих српских школа у тамишварској жупанији трајало би и даље, да сад није на дневном реду у нашој отаџбини: мађаризација. Ови неоспособљени учитељи учиниће у очима мађарских шовиниста један велики грех; на име: нису научили мађарски говорити, а према томе су сметња за ширење мађаризације. Бар ове учитеље могу лако разјурити, јер немају законом прописаног оспособљења, а то је бар разлог, којим се могу пред образованим светом правдати. Но то је само леп изговор! Да ти учитељи знају добро мађарски, па макар да нису оспособљени, учитељевали би и даље, као што видимо, да бива и на комуналним школама. И тамо има неоспособљених учитеља, — е али ти знају мађарски; за то могу и даље остати у свом звању. Педагошко гледиште код државних школских надзорника није меродавно; педагогија је за њих споредна ствар; о томе нас уверавају дела истих надзорника; они су многог способног и ваљаног учитеља избацили из звања само за то, што не зна мађарски! Дакле код њих је меродавно шовинистичко гледиште. Тамо се није чудити, јер у нашој домовини је данас овладао: дух шовинизма. За то је свако дело окужено тим духом! Ако се гради железница, полази се са шовенског гледишта; ако се хоће што на пољу правосуђа да учини, полази се такође са гледишта шовинизма, а не правде; ако се хо-

ће пољопривреда да унапреди, и ту се мисли на шовинизам, а не на пољопривреду и т. д. Тако исто мора и уређење школа да буде са шовинистичког гледишта. Државни школски надзорници нису постављени за то, да школе надзиравају, да ли одговарају захтевима модерне педагогије. Боже сачувај! Они гледају само на то, да ли школа одговара захтевима шовинизма; они су дакле полицаји, а не педагози! Кад државни школски надзорник дође у српску школу, он не пита: да ли се ту свршава прописано градиво из свију предмета, већ одмах захтева, да се мађарски предаје и ако деца не знају мађарски говорити, инспекција је одмах свршена и оцена о раду учитеља мора бити рђава.

Но да пређемо на саму ствар. Пре године дана на предлог тамишварског жупанијског управног одбора издао је угар. министар просвете **прву опомену** за 18 вероисповедних (које српских, које румунских, али више српских!) школа у тамишварској жупанији. Само се по себи разуме, да наше автономне власти нису ништа учиниле, да се дотичне школе у добар ред доведу. Жалосно је, али друкчије се данас не може говорити нашим автономним властима, већ „само се по себи разуме, да су лење и немарне.“ Овај немар наших автономних власти добро је дошао државном школском надзорнику: он се пожурио, да те школе добију и **другу опомену**, после које долази: претварање истих школа у комуналне, а по свој прилици у државне са наставним језиком мађарским. И заиста: управни одбор тамишварске жупанији у својој октобарској седници предложио је министру просвете: од оних 18 које српских, које румунских, вероисповедних школа **по други пут опомене**, (које су то школе, не кажу нам мађарски листови), што ће министар без сумње и учинити. Само се по себи разуме, да наше немарне власти не ће ни сад поправити стање тих школа, дакле: изгубићемо преко 10 српских вероисповедних школа. Шта то значи, схваћа сваки српски родољуб! Општине, у којима су те школе, врло су мале (са 100 највише до 500 срп. душа); у њима су Срби према другим народностима у са свим незнатној мањини, дакле сигурно је: да ће се и тамошње Српство са свим изгубити. У тамишварској жупанији немамо много вероисповедних школа, јер су све школе у оном делу бивше границе, што је припао тамишварској жупанији, комуналне; па сад нека изгубимо и ове у „провинцијалу“, — онда ћемо остати са 5—6 школа. Заиста Српству сјајна будућност предстоји!!!

Још би се могло помоћи овим сиромашним општинама, када би наше автономне власти макар и сад, у дванаестом часу, дошле до уверења, да ће губитком логичних школа изгубити и православна црква и српска народност, — када би се оне тргле из свога немара и тешкога сна! Ми не верујемо, да ће то бити, али дао би Бог, да нас наше автономне власти својим делом дезавујишу! Нико се више не би обрадовао, него ми. — Саме општине нису у стању да себи помогну, јер им недостаје и моралне, а још више материјалне снаге за тај посао. Ту мора да прискочи у помоћ сам народ преко својих автономних власти. Истина је, да су саме општине могле, да су се хтеле користити 36. законским чланком од 1893. године; по том законском чланку оне су могле да иште државну припомоћ, коју би им држава и дала, али само би једно право за себе захтевала: да поставља учитеља, а разуме се, кад јој је воља и да га отпусти. Тај корак оне нису смеле да учине, — и за то ће ипак доћи до катастрофе.

Па шта би требало учинити за спас ових школа? Ево шта: 1.) треба им додати припомоћ из народних фондова за издржавање учитеља, 2.) садашње неспособне учитеље заменити способним и 3.) настојати, да се за те школе набаве најпотребнија учила — и да деца уредно школу походе. Када би то учинили, избили би из руку државних власти моћни разлог за затварање тих школа.

Дакле пре свега, да се плата учитељска повећа. Кад би се из народних фондова дала свакој сиромашној српској вероисповедној школи годишња припомоћ од 200 фор., било би много поможено. Тако би учитељска плата у тим местима износила у готовом новцу најмање 300 фор. а поред тога добио би и у депутату до 150 фор. или 200 фор. Дакле имао би најмање 400 фор. плате, стан и огрев. Свакако та општина добила би одмах оспособљеног учитеља, и тим би био уклоњен најглавнији узрок опасности. Оспособљен учитељ брзо би се постарао да уклони и остале узроке, ако би му автономне власти на руку ишле. — Него наш саборски одбор као да нема воље или пак не сме да даде припомоћи српским вероисповедним школама. Као што је познато, школски савет закључио је још пролетос, да се даде припомоћ свима српским вероисповедним а сиромашним школама и прорачунао је, да би требало у ту сврху годишње из народних фондова издати 12.000 фор., но саборски одбор није одобрио припомоћ. Није ли ово страшно? Има 56 српских вероисповедних школа, којима услед 36. законског чланка од 1893. год. прети опасност, да пређу у државне; држава даје последњи рок до септембра о. г. а саборски одбор не ће да вотира припомоћ! Зар су потомци славних предака, ватрених Срба, данас тако неродољубиви и равнодушни према својој вери и народности?! Зар смо дотле дошли: да, кад нам кров над кућом гори, скрстимо руке и мирно гледамо, како ће да нам се цела кућа сруши?! наших 56 школа у опасности су, ми можемо да им помогнемо, и не ћемо! Ај, жалосно Српство! Јасно је, да наш саборски одбор не појми своје задаће. Он не схваћа, на што су народни фондови. Много се код нас говорило, шта је задаћа народних фондова, а нарочито у овом ценењном листу, — па ипак саборски одбор не зна, шта треба да ради! Он се држи, да је доста учинио, ако је фондове умножио, но то је рђав начин управе. Није доста, ако народни фондови свеке године донесу чиста прихода 160.000 форината; онда је постигнута циљ народних фондова: ако су они потпомогли напредак Српства и православља. А то не постизавају народни фондови. Каква је то грдња несразмера: Капитал народних фондова се умножава, а Српство и православље пропада! Шта ће нам фондови, кад Српства нестане? Зар да фондове умножимо за другог?!... Дакле дужност је народних фондова, да потпомогне српске вероисповедне школе, јер ће тиме потпомоћи напредак Српства и православља. Доста је, ако се народни фондови сваке године умноже и са 50.000 фор., а оних 100.000 фор. нека се потроше за просвету српскога народа.

Изгледа нам: да наш саборски одбор и патријарах не смеју да даду потребне припомоћи сиромашним српским вероисповедним школама — на миг одозгоре! — јер је у плану мађарске владе, да те школе претвори у државне, — и са тим ће школама врло лако ићи. Но патријарх, да би себе пред народом оправдао, оснива фонд св. Саве, но даје толико, да се сад, кад је највећа опасност за школе, не могу те школе потпомоћи, а шта ће нам фонд св. Саве, кад не буде коме, да се да припомоћ. Или за што није патријарх — из својих огромних прихода — већу своту дао, да би фонд св. Саве одмах почео радити, кад већ саборски одбор не да из народних фондова припомоћи! Није ли зар ово смишљен план? Овако се код нас поговара, и ако нас патријарх и саборски одбор не скоро својим делима не увере о противном, ми ћемо да богме држати за истину тај поговор.

У страху, да ћемо у залуд чекати на помоћ од саборског одбора, ми апелујемо на богатије српске општине, које имају сваке године сувишка у својим приходима, и на Србе, којима је Бог дао богатства, нека притекну овим сиромашним општинама у помоћ, и нека спасу ове вероисподне српске школе, јер ће им награда бити велика овде на земљи у признању народа и на небу од Бога. Притеците браћо у помоћ, притећи ће и вама Бог!

Рекох и спасох душу своју.

Родољуб.

Поглед по свету.

— **Угарски сабор.** У угарском сабору расправља се државни буџет за 1895 Ми смо споменули већ, да су у овом буџету неки бројеви увећани, а особито је намењена велика свота на издржавање војске. Но те велике своте брани известилац финансијског одбора **Хегедиш** тиме, што су — вели — уведене многе реформе зе 1895. па те захтевају и више издатака. Влада се преко њега хвали, да је ипак постигнута равнотежа између прихода и расхода и препоручује сабору, да се усвоји предложени буџет. Од стране крајње левице говорио је против буџета **Молнар**, а од апонијеве странке **Хоански**, који је учинио владу одговорном, што народносни покрет тако избија у изопаченом облику. Говорио је и саски посланик **Шрајбер** и тражио је, да се уведе здрава општинска самоуправа. За генералну дебату у овом предмету прајављено је осим ових још два посланика.

— **Краљева реч министарству.** Краљ Александар приредио је у почаст новом министарству чича-**Николе Христића** свечан обед. Наздравио је чича-Николи и захвалио му је, што се ова влада показала вољна, да поднесе жртве (?) за престо и домовину. Нагласио је, да је потреба, да се дуго одржи данашња „неутрална“ система. Разуме се, треба гвоздена рука чича-Николина, да научи памети те „антидинастичаре“!

— **Пренос тела царева.** У недељу од 4 сахата из јутра искупио се силан свет у улицама велике **Москве**, да дочека железнички влак са телом руског цара **Александра III.** Влак је стигао у 10 сахата и 35 минута. У једно су с телом приспели руски цар Никола и царска породица. Сандук с телом скинули су из железничких кола цар **Никола**, велики кнезови **Алексије**, **Сергије** и **Михајло** и ђенерали из свите, па су га поставили на мртвачка кола. У 11 сахата био је посмртни поход са свима почастима. За мртвачки коли ишао је цар, велики кнезови, принц од Валеса и ђенерали. Царева невеста, велике кнегиње и дворске госпође ишле су на колима. За колима ишла је војска. У 1 сахат стигао је поход пред арханђелску цркву, у коју је тело царево унето. У цркви је одслужена служба. Одмах је свет припуштен, да види цара.

— **Рат између Кине и Јапана.** Ђенерал **Ојама** известио је своју владу, да је прва бригада заузела прошле недеље **Кин Чоко** и **Талијен-Ван**. Кинеска војска имала је у Кин-Чоку 1000 пешака и 100 коњаника, а у Талијен-Вану 3.000 пешака и 180 коњаника. Кинези су се повукли према **Порт-Артуру**. Јапанци су изгубили 10 војника, а и Кинези нису много изгубили. Кинески цар је спреман, да са својом породицом отпутује у **Син-Јан-Фу**, у покрајини Чу.

Приватан живот цара Александра III.

У пређашњим годинама цар је био необично здрав. Доказе своје снаге, које је он пређе показивао, испуниле би срећом сваког атлета од заната. Он је прецепио од једном један цео шпил карата преко средине, ломио је потковицу и рубљу, проламао је закључана врата, дизао је терете огромне тежине, и заслужио је титулу руског Самсона, које му је у његовој младости био надимак. Његов начин живота и његове животне потребе биле су обичне. За себе лично и за своје потребе, није требао више, него један обичан имућан руски грађанин. За балове, церемоније и примања није био никакав пријатељ, и најбоље се осећао за својим радним столом, у кругу своје породице или у вилама код својих данских сродника. За време своје здраве мушке снаге, устајао је обично у седам сати, а лети често и много раније. После обичног доручка, за време кога читана су долазећа фамилијарна писма и уговарано, како ће се дан провести, занимао се цар телесним радом. Као Гледстон обарао је дрва, гимнастизирао, поправљао је стазе по својој башти, разгртао снег; цепао је дрва; понекад је помагао радницима, који су радили у двору, а нарочито столарима и тапецирима. У кући је највише обраћао пажњу на удобност у својим собама, а нарочито је волео да удешава украс са сликама и да их по својој вољи мења. Често пута затипали су га позвани ађутант или министар на мердевинама, где му поједини чланови породице додају слике, које он са чекићем у руци и ексером прикива на дувар. Пошто сврши телесно вежбање, имао је обичај цар, који је дотле носио лако руско кућевно одело, да се окупа, па затим да се обуче. Затим је седао за сто и радио је по неколико сати непрекидно и пажљиво. Око једног сата доручковало се у кругу породице, доручак се обично састојао из три јела. Пре свега увек се износила чорба, коју је цар врло радо јео и од које је обично по неколико тањира јео, и ако су му лекари световали, да због његове наклоности дебљини, не једе толико, цар није могао себе савладати да се одрече чорбе, као год што није могао по савету лекара одвићи се, да при јелу не пије. Он није био оно, што Французи зову „гурман“, него је био човек, који много једе. При јелу обично је пио по једну флашу шампања. После доручка цар се или шетао по башти или се извозио; затим је давао аудијенције и примао извешћа до осам сати у вече. У ово доба обично се ручавало у ужем породичном кругу. Док су чланови царске породице, такође и даме, долазили на ручак у вечерњим тоалетама, цар је највећма волео, пошто је свршио аудијенције, да свуче униформу, и да навуче просту руску блузу и да се опаше кож-

ПОДЛИСТАК.

ЈЕДАН ОБИЧАН ДОГАЂАЈ — У КАВКАЗУ.

по руском.

Зидање кавкаске железнице изазвало је у оно време читаву буну међу становницима баковске и јелисаветопољске гуверније, јер велики део свога дохотка изгубише због ове железнице. Путеви, којима иђаху поштанска кола, опустише, кочијаши не добијаху више напојница, гостионице стајаху празне, промет каравански престаде, јер сада је чак и робу железница носила.

За све ово по свом начину се осветише кавкаски становници. Или би пореметили шине ноћу, ископали брзојавне мотке из земље, или би покварили кола железничка, једном речи све би учинили, да би подузеће оштетили. На послетку се ипак уморише у рушењу, и, као што изгледаше, прилагодише се новоме стању.

У то време — причаше поред чаше самовара у једној петроградској гостионици Илија Илијић, умировљени чиновник железнички — неки пријатељ мој, беше шеф на једној мањој станици. Станица ова била је са свим усамљена, на сред равнице, најмање десет врста далеко од најближих татарских села.

Уједно је био и благајник на станици.... доста важно звање. Јер је у извесна времена, када би богатији сељаци из околине храну на пијацу носили, саразмерно веће своте примао, које би онда поштански возови собом понели.

Осим њега становаше и његов помоћник на станици, који је уједно и брзојавно звање обављао и један жандарм. Њих троје беху онде једини Руси. За остале железничке послужитеље, стражаре, амале итд. били су по обичају узети уређеници.

Једно после подне, када је особито много пакета било предано, и тако знатне своте беху примљене, док је сваки до ушију био претрпан послом, ступише два грдна Татара на станицу.

На раменима пртише један необично велики мртвачки сандук. Као што шефу рекоше, у њему је било мртво тело њихова рођака једног, које су хтели у неко до сто врста далеко село пренети. Због рђава пута, на њихову несрећу, закаснише се од влака, који мало пре одјури. Мољаху га дакле, да би могли сандук до јутарњег влака на станици оставити, па како би им жао било да сандук међу пиљарицама оставе, преклињаху га, да би у писарници остао. Шеф пристане и на ново се даде на посао, док се она двојица међу тим захваљујући удалише.

Ноћ се већ одавно спустила. Жардарм, стражари и други послужитељи разиђоше се кућама, да се идућег дана опет лате посла. Само још шеф и његов помоћник бејаху на станици и писаху у писарници, у којој је уједно и брзојавна справа била, затим благајница, многе ладе и разни пакети.

Дубока тишина владаше. Само се још чујаше, како кврче пера у забрављеној соби са јаким прозорима, у чијем углу једном стајаше мртвачки сандук.

— Но... готов сам, рече помоћник, устајући, идем да спавам, ако се то јест господин шеф не страши, да остане сам са сандуком.

— Та зар сам ја дете? — питаше шеф срдито и не прекидаше посао. — Лаку ноћ, Осипе Александровићу!

Помоћник се удали и оде у свој оближњи стан.

Када помоћник оде, шеф се ипак некако незгодно осећаше. За што, то ни сам не знађаше.

Дуго и дуго писаше, али осећај тај никако не престајаше. Непрестано му се чињаше, као да осим њега још некога има у тихој соби.

Да ли би тому сандук узрок био? Смешно!

Но при свем том некако нехотице баци бојажљив поглед у угао, у ком стајаше сандук.

Крв му се следи у жилама, коса му се накострешн од оног, што тамо виде. Заклопац од сандука дрмаше се.

Оно, у сандуку оживи и хтеде, да се ослободи; опрезно и неуморно развваљиваше сандук.

Шеф, као скамењен непомично блејаше у овај призор.

Заклопац беше већ пола подигнут Неко гаравo лице бојажљиво и радознало извириваше испод њега:

Сад већ разумеде чиновник, колико је сахати куцнуло. Једним скоком створи се код сандука и у свом очајничком одупирању притисне заклопац доле и клече на њ.

Ван сваке сумње бејаше тај човек, који је сада под њим развваљивао даске од сандука и лупатарао, татарски разбојник.

Сада му је била већ осујећена намера, да станицу ноћу похара и све живо на њој поубија.

Али ово није могао сам извршити. Морао је имати другова, којима би, избавивши се из сандука, отворио врата од писарнице.

И заиста,.. с поља већ лупаху на вратима тихо, обазриво, док се она, по свој прилици грдна и јака људескара, из петиних жила напињаше, да се из сандука ослободи.

Шефа станице је највећих напрезања стало, да заклопац од сандука тежином својом притиснут држи.

Маћи се није могао, јер иначе одмах би се извукао убица. Другови му пак, пошто никаква знака не добише, почеше већ радити полугама на вратима, а да би се чиновник против њих бранити могао.

ним појасом. У таком оделу долазио је често после јела и у одаје царичине, која је у то доба највеће дочеке примала. Најдоцније око 10 сати цар је имао обичај, да се повуче. Тако је текао живот у Гачини; у вароши је обично ручавао цар у 2 сата, а у вече у 7 сати узимао је ладну чорбу; затим је обично ишао у позориште. То је био једини начин, да вече изван куће проведе и да нађе весеља. Оперу је већма волео, него позориште. За сликарство није се одушевљавао. За књижевност је имао особиту наклоност, нарочито је читао романе руске и друге. За науку није баш много марио, само што је волео руску историју, којом се јако занимао.

Нешто због изолираног положаја, а нешто и због своје природне наклоности, цар је веома мало долазио међу људе, а и људи су веома мало к њему долазили. Па ипак је он тачно знао, шта се у свету збива. Посланици на страни слали су необично тачне извештаје не само о политичким односима, него и о животу на дворовима и у друштвима. Петроградска торокања саопштавао је цару генерал Черевин, чија је лака и пикантна причања цар са задовољством саслушавао. Новине цар није сам читао, обично му је после подне читан „Царски преглед" — једна збирка изрезака из руске и стране журналистике, али која — по обичају, који је још од старине остао — није подношена у оригиналу, него у препису. Вештину да „држи серкл" није никад умео, а тако исто било му је врло тешко, да некоме, кога је хтео похвалити, неколико пријатељски речи каже. Вештину, да своје незадовољство на разумљив начин покаже, разумео је врло добро, и по гдекоји министар и ђенерал могли би из сопственог искуства о томе рећи, да је цар владао руским језиком изврсно, а нарочито његовим најсуровијим и најјачим изразима. Спрам својих слугу био је особито добар и пријатан.

Са годинама повећана удобност, снажна храна, незнатно телесно кретање, неповерење и страх од атентата, брига за здравље царичино, која је у последње време од нервне болести посрнула, а и за живот болесног сина, који, као што је познато, болује од џигерице — све је то поткопало у току времена снажно здравље херкулеса човека. Постао је ћутљивији и неприступачнији, него пређе. У поверљивим круговима официри су се срдили на то, што је се главни господар војске од њих клонио; а аристократија је била незадовољна, што је број дворских свечаности под разним изговорима смањиван. Све се то приписивало нерасположењу царевом, а нико, па ни у најужим круговима није помишљао, да је за време тога опасна болест подгризала здравље овога још у изгледу гвоздене снаге човека, и у цвету зреле човечије старости.

Прошле године рекао је он своме лекару, који је отишао на осуство: „Како би срећан био кад бих могао у поље побећи и тамо у кругу моје фамилије, као сељак провести моје последње године живота".

Просвета.

„МАТИЦА СРПСКА".

Састанак одбора за издавање „Књига за народ" из задужбине Петра Коњевића.

Члан др. Ђ. Дера јавља, да је прочитао дело: „Хришћанска Гаља", написао И. О. Шмит с руског превео Коста Поповић. Превод је у опште добар, али није згодан сам избор, и за то, дело то не може препоручити за „Књиге за народ".

Према том мишљењу не прима се споменуто дело.

Члан Александар Сандић тог је мишљења, да дело: „Одабрани животи светих у кратко описани по минеју" с руског превео и допунио Александар Ћурчић, врло је слаба ствар, не вреди много, те тако није ни за препоруку.

На основу тог мишљења не прима се поменуто дело.

Непознати писац подноси: „Мисли о васпитању у духу православља и народности", које је дело с руског превео по спису чувеног руског педагога П. Д. Шестакова.

Издаје се на оцену члану А. Варађанину.

Радивој Поповић подноси: „Зрнца из науке о васпитању".

Издаје се на оцену члану Стевану Милованову.

Мита Калић подноси дело своје: „Српски књижевници". III. део.

Секретар наводи, да је ту описан живот и рад шеснаест књижевника, по начину, као што је то писац прва два дела израдио. Препоручује да се прима.

Према тој препоруцу прима се споменуто дело и писцу му одређује се у име награде 20 фор. по штампаном табаку.

Стеван Милованов о делу: „Ко ће као Бог", слика из народног живота, написао Миливој Чудомировић.

Тенденција је лепа, за народ добро написана, могла би се штампати, да већ није штампана у „Домаћем Листу", те је с тога не може препоручити.

Према томе не прима се споменута приповетка.

По утврђеном распореду штампаће се примљена дела овим редом:

У 47. свесци: „Српске народне пословице". По врстама распоредио и народу за поуку протумачио Светозар Савковић.

У 48. и 49. свесци: „Дуван је отров". Написао Владимир Димитријевић.

У 50. свесци: „Српски књижевници". Написао Мита Калић III. део.

У 51. и 52. свесци: „Топлота је источник животу на земљи". Израдио Андрија М. Матић".

У 53. свесци: „Грчки учитељ Сократ", од грофа Лава Н. Толстоја с руског превео Миливој Максимовић.

У 54. свесци: „Наше одело". Написао Стеван Милованов.

Књижевност.

Изишло је **Дело,** лист за науку, књижевност и друштвени живот, свеска за октобар са овом садржином: Александар III. I. Забава: 1. Крчмарица Лала и Горини Првијенци, песма из „Снохватица Змајовиних." 2. Трјеручица, приповетка С. Матавуља. 3. Три Музе, (Н. М. Мински) песма Р. J. Одавић. 4. Прва љуб в, цртица из Мостара, од Св. Ћоровића. 5. Моји боли, песма Мил. Т. П. 6. Опсада Севастопоља, прича грофа Л. Н. Толстоја, превод Св. Р. 7. Ноћна посета, песма Милорада J. Митровића. 8, Кроз гробље (опажања и белешке приликом путовања кроз српску земљу под Турском) од П. Балканскога. II. Наука: 9. Уставна и друштвено-политичка питања. — IV. Закони. Границе њихове важности. Повратна сила закона, — од�уса. 10. Никола Скобаљић, војвода деспота ђурђа Бранковића, од Миленка Вукићевића. III. Књижевност: 11. Шилерове драме, критичке цртице, од Х. Лилера. IV. Друштвени живот: 12. Неколике мисли о чиновништву, од М. П. 13. Позоришни преглед. V. Хроника: 14. Научна: а) Из извештаја једног бањског лекара, од дра Лазе Илића. Терапија будућности (серум-терапија) од др. Ђ. J. Н. 15. Критика и библиографија. а) Nastavni Vjesnik časopis za sredoje škole. Knjige I. и II. реферат П. П. Ђ. б) Fr. Engels, Ursprung der Familie, des Privateigenthums und des Staats. Реферат С. М. П. в) Славянскіе обозрѣніе, годѣ второй, реферат др. Ђ. С. Ђ. г) Владимир Малина, Латинска граматика за школску и приватну употребу — реферат К. д) Краћи реферати. 16. Белешке.

Ако пробију врата, пропао је.

Под њим зипараше Татарин.

— Избавите ме браћо! дераше се тупим, промуклим гласом.

И чули су му гласа тамо на пољу.

Упадачи разумедоше, да им је вођа у опасности. Двоструком снагом радиле су полуге и могле су се чути туђе речи, којима га храбраху.

Чиновник беше разрачунао са животом. Најдаље за четврт сахата биће врата издигнута из шарака.

А да за то време помоћи добије, није било могуће.

Тада, у моменту највеће опасности, сину му кроз главу једна мисао.

Тамо на столу стајала је брзојавна справа. Најближа станица, једно велико место, била је само двеаст врста далеко. Тамо је увек по једна локомотива стојала у приправности. Ако се са оружаним људима одмах крену, могу још на време стићи. Али како да дође до справе?

Последњим силама поче лагано отуривати сандук ка столу, док је разбојник непрестано и бесно зипарао у сандуку. Када се дохвати стола, били су већ велику деру начинили с поља на вратима. Другови његови свом силом су радили. Али је и „барикада" већ готова била. Са оним тешким сандуком, који их је требао пропустити, подупре чиновник врата, да би се и најдивљијим нападајима неко време одупрети могао, за тим пак клекну на њ тако, да је уједно и брзојављати могао.

Под њим се дераше и псоваше разбојник, поред њега пуцаху врата под ударцима полуга, а пред њим чинила је справа у брзим ударцима: тик-так.

Страшна четврт сахата настаде.

У сандуку, истина, биваше све тише и тише. Само би се туп ропац чуо из сандука по који пут, и покушаји, да издигну заклопац, биваху све слабији и слабији.

Али тим ближе бејаху разбојници свом циљу. Већ се дрмаху врата у шаркама. Још неколико удараца, па могу протурити руку кроз деру, одгурнути сандук и рупити кроз разваљена врата.

Тада се могаше чути из далека потмуло брујање, које се све више и више приближавало. Све већа биваше лупа, два светла окна засинуше кроз мрак, звижну, и са брзо заустављеног воза журе се према станици великим скоковима оружани људи.

Полумртва нађоше шефа на сандуку. Када дигоше заклопац, до зуба наоружаног човека са дивовским стасом нађоше у њему. Помодриле црте његове оказивале беше борба са смрћу. Беше удављен.

Другови му се изгубише у мраку; жандарма и помоћника нађоше убијене у њиховим собама. Доцније ухватише убице и обојицу обесише.

Б. П. **Жив. Вл.**

Вести из места и са стране.

Све у своје време. Министар народне привреде у Србији издао је распис свима среским начелницима и управама вароши Београда и Ниша, да никако више не одобравају, да се на панађурима (вашарима) врше разне коцкарске радње, као: „транко-франко", набацивање карика на ножеве, убацивање новаца у сито и све томе слично. Овај распис је користан, али му није време: имао би бољег дејства, да се обзнанио у пролеће, пред наступање панађурске сезоне. За данас има много пречих ствари и хитнијих послова.

Православље у Ческој. „Народни Листи" у 306. броју доносе под насловом „Руски храм у Прагу" чланак овог садржаја: Руска влада 1868. год. изнајмила је од прашке општине за годишњи најам од 4500 фор. запуштени католички храм св. Николаја, и преудесила га за сврхе православне цркве. Храм овој принадлежи руском посланству у Бечу, коме је подвржена и духовна управа. Могуће је, да је баш због тога филијалног стања управа овдашњег руског православног храма и скучена у своме делокругу. Овдашњи руски свештеник не може (или боље рећи не сме) крстити, не може венчати, не може сахранити, не може превести у православље — једном речи не може ни шта осим литургије служити, због чега православни грађани прашки трпе много неприлике, јер морају ићи у Беч православном пароху или дотичног о своме трошку у Праг довести. Беч је далеко од Прага, а та даљина скопчана је и са великим трошковима. Је ли човек сирома, то има велике кубуре, ако му се роди дете, или се жени, а још најтеже му је на самртном часу, кад помисли, ко ће му тело опојати, да ли ће свештеник из Беча моћи доћи? и тд. Уговор за изнајмљени прав. храм излази 1898. год., а орган католичког свештенства „Чех" агитује још сад, да се уговор не продужи и да се храм више не издаје, него да се узме у сврхе католичке цркве. Не знамо, како ће се та ствар свршити, али мислимо, да би било крајње време основати у Прагу самосталну православну општину, да би у главном месту краљевине Ческе било постарано о верским потребама не само за оних 13 Руса, о којима говори лист „Чех", него свију православних у Прагу, без обзира, да ли су они аустријски или туђи поданици. Ово питање о руском храму изазива осим тога у кругоима, којима је до тога стало, мисао: не би ли било лепше саградити нови православни храм, него изнајмљивати напуштене језуитске храмове. Православни храм, у оригиналном стилу, врло би лепо приличио и самом Прагу. У последње време појављују се православни храмови у некојим ческим северозападним купатилима (Карлово и Маријино). За што то не би могло бити и у Прагу?

Нечувена брзина. У Млецима дознало се, да је цар Александар умрло опај дан у 3 сахата по подне. У 5 сахата предала је управа тамошњег позоришта „Театро Малиброн" позоришни комад на талијанском језику „Смрт Александрова" на цензури. У 9 сахата у вече враћен је овај комад непрочитан и одговорено је, да се не сме представљати.

Победа женске емгнципације. Изборно право жена добило је у америкаској држави Утах нову победу. Тек ове године подигнут је Утах на државу. Сада се у ту сврху одабрана конвенција бави државним уставом. Пре, него што се конвенција састала, обвезаше се обе политичке странке, да ће женама дати изборно право. Врло је чудновато, како се у тој земљи мењају времена. Пре неколико година беше у животу многожество, а сада политичка равноправност међу мужевима и женама.

Невеста у пламену. У месту Котбусу у Пруској догодио се овај несрећан случај. У римској цркви клечао је младожења и невеста пред олтаром, које је свештеник имао да благосиља. Невеста је у једној руци држала киту цвећа, а у другој запаљену свећу. На један пут ухвати пламен копрену и пре, по што се могло помоћи, стојала је невеста сва у пламену. Мало је требало, па би ватра ухватила и невестине хаљине. Свештеник је одмах престао са венчањем и у друштву с кумовима гасио је пламен помоћу марама и хаљина. Кад је на послетку била опасност отклоњена, била је невеста у несвесном стању, а задобила је опасних рана. Одмах су је однели кући.

Полудела мајка. Из Лондона јављају: За време одсуства учитеља Уеста, који беше послом отпутовао у Дублин, убила је његова жена најпре троје дечице, па онда и себе. Кад се муж вратио с пута, затекао ја ово женино писмо: „Драги мужу! Ја сам врло несрећна. Осећам, да морам умрети, а не могу саму децу да оставим. Заборави нас и буди срећан. Нека ти бог буде у помоћи. Ти си најбољи човек на свету и најбољи супруг. Заиста за овако што морала сам се родити?" На несрећној жени опазило се још раније, да је померила памећу.

Хигијена писма. И ако овај наслов врло чудно звучи, опет се мора признати, да постоји и таква хигијена. Сваки, који је морао дуго и много писати, мора признати, да му је тај рад мерио не само руку, него и сав организам. Журнал „Хигијенска Кореспонденција" саветује против умора ово средство: избегавати металне дршке и мењати што чешће пера у писању.

Кореја. Рат између Кине и Јапана обраћа опћу пажњу на Кореју, која је предмет и узрок том ратовању. Ова земља је особито ратарска и сточарска, а мање земља производње, осим што се од гајења свилене бубе у малом обиму производи свилени папир, који има првенство пред осталим и употребљава се за свилене кишне кабанице и штитове од кише. Од руда највише се ту налази гвожђа и помало злата; угљена нема ни за лек. Трговина стоји на слабим ногама. Три незнатне луке тргују у првом реду с памуком, који доноси највише дохотка. Највише промета чини лука Шемулпо, на коју је Русија своје око бацила, а тим више вреди, што се зими не слеђава. Унутрашња трговина је покућарска. Продају уз јапанску и кинеску још и европску робу. Регулираних путева нема, већ само запуштених, а управа краљевине Кореје уређена је по кинеском начину. Држава је апсолутна монархија, којом влада од г. 1864. краљ Ли-Хунг. Помажу му у владању многи министри и државно веће, па и чиновништво уређено је све по кинески, а тако је лоше плаћено, да гули народ као и у Кини. Судство, деоба времена, мере и т. д. долазе све из Кине, и сваке године добивају кинески календар из Пекинга. Кинески језик био је једном језик књижевни, а корејанска азбука остала је само у најнижим слојевима, те чиновници већ не познају домаћих слова. Корејански језик, назван енмун, говоре тамо још, али посебна азбука му се са свим изгубила. Политички раздељује се Кореја по кинеском начину у осам провинција, којима управљају гувернери. У свему се може рећи, да Кореја својом културом нагиње Кини, ношња припада кинеској од доба династије Минг, па и посуђе и орнаменти сећају на старије кинеске облике. Све дакле у Кореји носи на себи неки значај кинески, но Јапан дигао се на сву силу, да преотме ту земљу за себе и да је појапани. Хоће ли му за руком поћи, показаће будућност.

Суејски прокоп. Судећи по вестима, које у најновије доба долазе, прети велика опасност трговачком промету са Азијом. Радници, који су у Порт-Саиду забављени чишћењем прокопа, обуставили су од дуже времена већ радњу ради размирица са послодавцима и не ће никако да се радње опет лате, ма да им прете француске и енглеске ратне лађе. Нил пак, који је ове године изванредно набујао и поплавио, доноси у канал све то веће масе муља, тако, да је само питање кратког времена, кад од Порт-Саида до Исмаље не ће моћи више пловити већи пароброди. Француска и енглеска влада обратила се сада на египатску владу, да на лице места отправи батаљун пешадије. Ако пак ни ова мера не буде помогла, те се радници не лате чишћења, поступаће енглеска влада врло енергично, да одбрани интересе своје трговине, за коју је суецки прокоп врло важан.

Превара и побуна. Из Голубинаца преко Ивање стиже нам овај брзојав: „Фирма Штајнер-Весел из Руме лажном мерицом куповала у Голубинци кукуруз. Народ оштећен силним хиљадама. Овде права побуна. Пријава поднесена државном одветништву".

Прелазе у Назарене. При закључку листа добили смо из Жабља овај брзојав: „Овде опет почели прелазити у Назарене. Наводе за разлог понашање парохово, које је некоректно и нетактично. Епископу Герману изјавише многи, да ће у Назарене прећи. Јављамо, нека се зна, са кога је то." — Не знамо, у чему управо лежи узрок, да наши дични Шајкаши Жабљци прелазе у Назарене. Али био какав му драго крупан узрок, ми не можемо да нађемо разлога, да би се због чијег му драго некоректног и нетактичног поступка прелазило у — светске богаље, Назарене. Ако има какве неправде, треба ићи законитим путем и употребити сва законита средства, што стоје на расположењу, па ће се морати правди да задовољи. Пр. уреди.

Новије вести.

† Александар III. цар руски. Многе депутације долазе, да посете цркву у Москви, где лежи цар руски. Лик је царев мало промењен. Народ га непрестано целива.

Остављка патријарха. Јављају из Београда, да је екуменски патријарх у Цариграду поднео своју оставку.

Рат на Мадагаскару. Француска има по уговору од 1885. год. протекторат над острвом Мадагаскаром, које лежи до источне обале африканске, а влада племена Хова на том острву не ће да врши тог уговора. За то је француска влада добила кредит од 60 до 65 милијуна франака и опуномоћење, да пошље војску од 15 хиљада глава на Мадагаскар, како би сачувала свој протекторат од 1885. године. И тако смо на прагу мадагаскарског рата.

Рат између Кине и Јапана. Јављају из Лондона, да су Јапанци заузели Порт-Артур без икаква отпора. Кад су Јапанци учинили јуриш на тврђаву, Кинези су положили оружје и предали се.

СРБИ РОДОЉУБИ!

Српска загребачка омладина са задовољством јавља свима српским родољубима један нов значајни добитак, који има да послужи као знатан прилог за појачање њевиних материјалних прилика. Висока краљ. земаљска влада у Загребу одобрила је правила „Друштва за помагање сиромашних и врједних Срба слушача на кр свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“ и тим је у животу омладине учињен један велики обрт на боље и задовољена она потреба, која се кроз толики низ година у редовима српске загребачке свеучилишне омладине осјећала. Сад у овај мах стојимо пред тим замашним добитком, који још не може да послужи оном својем правом задатку све донде, док таласи народног одушевљења не доведу развитак његов на онај степен, с којега ће моћи у достатној мјери својем циљу одговарати. Овђе у истину имамо опет тренутак, који је достојан друг свима оним тренуцима, у којима се манифестовала толика дарежљивост и милосрђе рода српског. Резултат тих тренутака увјериће нас о оном жељеном успјеху, који ће ваше хуманитарно друштво одзивом српских родољуба постићи. Не може се с тога ни помислити, да би ово друштво, које је за васцијели народ наш мали управо никакви терет, каквом неуспјеху подлегло.

Срби родољуби! Морална дужност била би нам, по самој истинитости ствари, изнијети овдје у свој потанкости праву слику положаја и стања толиких српских овдашњих омладинаца, али нам је то и при најбољој вољи нашој управо немогуће; с друге стране држимо, да није ни потребно, по што је то сваком Србину, који пажљиво прати српске прилике, довољно познато. Без сумње, да ћемо само поновити свима српским родољубима познату живу истину, ако рекнемо, да је српска загребачка академска омладина од свих омладина најсиромашнија. Сваки, који иоле осјећа свој бољи материјални положај, клони се ове позиције, а крајна сиротиња долази овамо у нади, да ће овдје на лакши начин себи егзистенцију створити. Број таквих премашио је ове године седамдесет готово све онаког материјалног стања. По што је сваком Србину познато ово истакнуто стање, надамо се, да ће се и овога пута вездашња љубав народа српског на сјајни начин манифестовати. Та позната карактерна црта не даје нам, да овдје у многим и дугим редовима чинимо апел на српске родољубе, по што смо више него увјерени, да ће сваки српски родољуб слиједити гласу своје племените савјести и одазвати се на онакав начин, као што је он то вазда обичавао.

Према правилима нашег друштва изванњи чланови могу бити оснивачи или помагачи. Оснивачем по §. 9. постаје свако, ко плати најмање 30 фор., словом: тридесет форината а. вр. у један пут или десет мјесечних оброка по три форинта. Помагачем постаје по §. 10. свако, ко плати на годину пет форината а. вр. на једном, а тако исто и они, који су вољни какав дар било изнад или испод наведених свота овом хуманитарном друштву принијети. Новац ће примати са захвалношћу сама управа „Друштва за потпомагање сиромашних а вриједних Срба слушача на кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“ (универзитет).

Из ванредне сједнице управљачког одбора „Друштва за потпомагање сиромашних а вриједних Срба слушача на кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“, држане дне 1. (13.) новембра 1894.

У **Загребу** дне 1. (13.) новембра 1893.

Предсједник **Ђура Лалош**, правник. Тајник **Гавра В. Гојковић**, правник.

ДОПИСИ.

Бобота, октобра. (Стање наше политичне опћине. — Конзеквенција опћинског заступства.) У 138. броју цењене „Заставе“ оцртао сам у кратко лабаво стање наше политичне опћине, а сад ми дозволите, поштов. уредниче, да о том коју подробније прозборим.

Од како је ова опћина почела битисати, још се ни један од опћ. органа не усуди, да с народом онако варварски поступа, као наш бивши опћински управитељ, а сада бележник Томљеновић. Наровно, да таквог чиновника и заслужена казна није могла мимоићи, јер пословица наша вели: Свака сила за времена.

Кот. предстојник др. Малешевић изишао је ономадне сам на лице места, да се о свему осведочи, па по што се факта не дадоше побити, то у седници опћ. заступства једногласно закључише, да се наш главар Марко као недостојан са опћ. управе збаци, а за опћ. начелника привремено постави Коста Поповић, ратар, разборит и свестан, који је са свог пожртвовања за опћи интерес од свију уважен и поштован.

Осим тога би осуђен „газда“ Марко ради јавног богохулства у уреду на новчану глобу. Сад још преостаје, да кр. кот. суд своју праведну осуду над њим изрече, по што је Томљеновић, као управитељ опћине, једном овдашњем ратару задао тешку телесну озледу јавно у уреду. Из до сад реченог могу поштовани читаоци увидети, каквог смо човека до не давно имали на опћ. управи.

А сад чујте и дивите се конзеквенцији нашег опћ. заступства!

Дана 23 окт. по рим. држало је исто опћ. заступство своју редовну седницу, те је том приликом Томљеновићу, бележнику записнички вотирало своје „признање и поверење“ као сатисфакцију, пошто су га тобож нека јавља гласила „криво и лажно“ (чујте!) напала. Не знам, шта је сл. опћ. заступство при том руководило, кад је записнички изрекло, да је бивши управитељ Томљеновић „криво и лажно“ у јавности нападнут?! Ако је „газда“ Марко дужности своје тачно и савесно вршио, за што га је кот. предстојник — после спроведене истраге — у споразуму са опћ. заступством скинуо са управе? Ако се пак о закон огрешио, — што је истрагом и доказано — питам ја опћ. заступство, како је могло и смело записнички изрећи, да је бивши управитељ „криво и лажно“ нападнут у јавности?! Та то је апсурдум! Где је ту доследност и логика?

Зар опћ. заступство није имало важнијих ствари за решавање, већ овако несмислене закључке доносити? Шта ће сл. кр. кот. област рећи на такав закључак, односно „повереницу“ опћ. заступства?

Идемо, да видимо. ω

Трговина.

Нови Сад, 1. новембра. Пшеница прве каквоће 6 ф. 10—15 нов. Пшеница средња 5 ф. 80—90 н. Пшеница лакша роба 5 ф. 50—60 новч. Наполица 5 ф. 30—50 нов. Јечам 5 ф. 40—50 нов. Зоб 5 ф. 50—70 н. Кукуруз у зрну 4 ф. 50—80 н., нови у клиповима 3 ф. 10—30 нов. Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела пађена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	.	38 н.
„ средњи	. . .	36 н.
„ лаки	. . . .	32 н.

Све од 1 килограма.

Теоци	. 15—30 ф.	по комаду.
Јагњци	. — ф.	по пару.
Овци	. . 8—12 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

31. окт. било је 2·25 мет., а 1. нов. је било 2·13 мет.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 31. октобра (12. новембра).

Дукати — — — — — —	5 ф.	90 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф.	95 н.
Угарска златна рента — — —	123 ф.	— н.
Аустријска златна рента — —	124 ф.	25 н.
Угарска крунска рента — —	97 ф.	40 н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф.	30 н.

Списак прилагача

на фонд св. Саве, за помагање српских народних основних школа.

Сакупљено у Каменици на дан прославе тристогодишњице спаљивања моштију св. Саве на Врачару. Српска православна црквена општина 20 фор.. Љубомир Недељковић, парох 1 ф., Гавра Костић, умировљени бележник 2 ф., Паја Михајловић 3 ф., Стеван Миљковић, трговац 3 ф., Ђока Николић 1 ф., Никола Савић 1 ф., Велимир Акурти, хрватски учитељ 1 ф., Јоца Сукњаровић, ковач 1 ф., Лазар Ранин 1 ф., Тоша Савић 2 ф., Лаза Ракић 1 ф., Лаза Никетић 1 ф., Тодор Марић 1 ф.. Тоша Живојновић 1 ф., Наталија Новаковића, учитељица 1 ф., Јова Савић 1 ф., Душан Грковић, бележник 1 ф., Милутин Симоновић, правник 2 ф., Влада Илић, ковач 1 ф., Лазар Иконић 1 ф., Јован Михајловић 1 ф., Андрија Марић 1 ф., Јоца А. Михајловић, трговац 1 ф., Аца Михајловић месар 1 ф., Јосим Малешевић 50 н., Лазар Пестин 50 н., Павле Берић 50 н., Марко Јосимовић 50 н., Јосим Лађарац 50 н., Јосим Марјановић 50 н., Милош Савић 50 н., Ђока Теодоровић 50 н., Сава Николић 30 н., Милош Вишњички 50 н., Давид Бербатовић 20 н., Стеван Кулашиновић 50 н., Ваја Бајазит 40 н., Ђока Пештанац 50 н., Сава Димитријевић 20 н., Тоша Пештанац 50 н., Тоша Наодовић 30 н., Лаза Пештанац 20 н., Петар Крстић 50 н., Тоша Иконић 20 н., Виђа Вишњички 20 н., Јоца Хрњаковић 50 н., Влада Савић 50 н., Давид Лађарац 50 н., Васа Михајловић 10 н., Богдан Дреновчић 50 н., Сима Никетић 50 н., Лаза Ракић млађи 20 н., Паја Вишњички 30 н., Аврам Николић 20 н., Пера Савић 20 н., Исак Стојшић 50 н., Стева Симоновић млађи 30 н., Јаша Дражић 20 н, Митар Алкић 20 н., Вељко Лађарац 50 н., Никола Бугарски-Баба учитељ 50 н., Душан Цветић 50 н.. Јоца Ракић 50 н., Перса Колентић 50 н., Стеван Јовчић, млађи 50 н., Мара Ракића 20 н., Митар Рђаковић 20 н., Свега 67 фор. 60 нов.

Ево, ми учинисмо своје, а надамо се, да ће се још и остале општине и родољуби угледати на Каменицу, јер српске основне школе постадоше убого сироче, које данас највише потребује народне заштите, потпоре и неге. Не буде ли те помоћи, пропашће нам и оно мало школа, што их данас имамо. Према том наш је задатак очајна борба. Али српски дух није малаксао ни у тежим, не ће клонути ни у данашњим приликама. На свесне синове српске гледамо ми у судбоносним часовима данашњим, у данима искушења нашег, окрепљени надом, да ће се испунити тешке, али свете дужности у великом делу народне самоодбране. Не размишљај се дуго на крају твојих дана, родољубива старино, на које ћеш циљи оставити благо. Завештај овој циљи, народу твоме, јер нема већег доброчинства, ни већег спомена имену твом, него да помогнеш, да се одрже наше српске народне основне школе, које су данас на ивици пропасти своје.

У Каменици на Митров дан 1894.

Ваја Бајазет.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

У Суботици је изишла из штампарије дра Душана Петровића књига латиницом штампана:

О БУЊЕВЦИМА.

ПОВЕСНИЧКА РАСПРАВА

ИВАНА ИВАНИЋА.

Ово је друго попуњено и умножено издање расправе Иванићеве о Буњевцима и Шокцима, који живе у Бачкој, Барањи и Лици, коју је расправу наградила „Матица Српска“, учено друштво у Новоме Саду.

Ова расправа написана је по најбољим досад познатим повесничким изворима, а не говори само о историји, већ и о сувременом културном и привредном животу свих Буњеваца и Шокаца. — Ово је управо прва историја и прва потпуна расправа о Буњевцима. О њој су донели повољне оцене: оцењивачки одбор „Матице Српске“, „Дело“, Revue d' Orient, „П. Лојд“, „Невен“, „Суботичке Новине“ и други још неки листови.

Садржај је: I. Повест. — Порекло. — Име. II Терен. — Штатистика. — Привреда. III. Црква — Школа. — Књижевност. IV. Народност, — Језик. — Правопис. — Умотворине. VI. Друштвени живот. — Задруга. — Обичаји. — Одело.

Књига је штампана на финоме папиру, има 7½ табака велике осмине а 118 страна.

Цена: 1 круна или 50 новч.

На 10 примерака даје се 20%, а на 25—50 примерака 25% рабата, (попуста).

Поруџбине је најбоље слати поштанском упутницом (pósta-utalvány). Ко поручи 1 комад, нека пошље још и 5 новч. за поштарину.

У Суботици 1. октобра 1894.

Штампарија дра Душана Петровића
Суботица (Szabadka).

Шаљући уредништвима српских и хрватских листова по један примерак горње књиге на оглед и ради оцене, умољавају се иста, да би изволела горњи „оглас“ у своје цењене листове у свој целини уврстити.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЛЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1894. ГОД.

I. Од Будимпеште до Београда:

Километара	СТАНИЦЕ		Мушевити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	1 45	2.35	9.20	7.35	
175	Суботица	„	4.56	6.17	5.35	1.46	
193	Чантавир	„			6.17	2.11	
207	Топола	„		6.50	6 49	2.34	
223	Х. Фекетехеђ	„			7.20	2.56	
234	Врбас-Кула	„		7.21	7.46	3.16	
248	Стари Кер	„		7.36	8.16	3.34	
260	Кисач	„			8 39	3.51	
276	Нови Сад	„	6.40	8.13	9.19	4.19	1.12
279	Петроварадин гр.	„		8.18	9.27	4.25	1.21
281	Петроварадин	„			9.35	4.32	1.31
286	Карловци	„		8.29	9.47	4.41	1.47
296	Чортановци	„			10.09	4.59	2.12
300	Бешка	„		8.48	10.20	5.07	2.25
310	Инђија	„		9.00	10.38	5.21	2.47
318	Стара Пазова	„		9.10	11.03	5.43	
326	Нова Пазова	„			11.18	5.55	
332	Батајница	„			11.31	6.06	
347	Земун	„	7.55	9.41	11.58	6.29	
359	Београд	„	8.04	10.00	12.30	7.05	

(Мушевити влак: сваког уторника и петка; Мешовити влак II. III.: сваког уторника, суботе и недеље)

2. Од Београда до Будимпеште:

Километара	СТАНИЦЕ		Мушевити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	7.49	5.26	8.05	2.25	
12	Земун	„	7.58	6.06	8.25	2.48	
27	Батајница	„			9 11	3.40	
34	Нова Пазова	„			9.22	3.55	
41	Стара Пазова	„		6.37	9.35	4.12	
49	Инђија	„		6.47	9.48	4 31	5.43
60	Бешка	„		7.07	10.18	5.08	6.08
64	Чортановци	„			10.26	5.18	6.18
73	Карловци	„		7.24	10.43	5.42	6.52
78	Петроварадин	„			10.53	5.56	7.06
81	Петроварадин гр.	„		3.34	10.59	6.04	7.15
83	Нови Сад	„	9.18	7.47	11.16	6.27	7.23
100	Кисач	„			11.38	7.05	
112	Стари Кер	„		8.16	11.55	7.36	
125	Врбас-Кула	„		8.31	12.18	8·09	
136	Х. Фекетехеђ	„			12.36	8.34	
152	Топола	„		9.00	1.02	9.12	
166	Чантавир	„			1.21	9.41	
185	Суботица	стиже	10.57	9.32	1.45	10.20	
359	Будимпешта	стиже	2.02	1.10	7.37	7.00	

(Мушевити влак: сваког уторника и петка; Мешовити влак II. III.: уторником, суботом и недељом)

Напомена. Подвучени линијом штампани сати и минути значе ноћно доба и то од **6** сати у ноће до **5** сати **59** минута из јутра.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од 26. септ. до краја новембра 1894. године.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: недељом и средом у 3 сах. 20 мин. по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд и Оршаву: недељом и средом у 3 сах. 20 мин. по подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: недељом и четвртком у 11 сах. 20 мин. пре подне.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС.

Овим се до знања ставља, да ова задруга од 1. Јануара 1895. год. отвара

НОВО КОЛО ЧЕСТИЦА.

Умољава се п. н. грађанство и остали на упис исти честица.

Услове и ближа извешћа ваља упитати код управе, а уписивање почиње одма.

Срем. Карловци, 6. новем. 1984.

УПРАВА
СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗАДРУГЕ
за међусобно помагање и штедњу
У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА.

2—2

ОГЛАС ДРАЖБЕ

покретнина стечајнине М. Костић трговкиње у Земуну.

За предузеће одлуком кр. котарског суда у Земуну од 3. новембра 1894. број 19531. дозвољене јавне дражбе свеколике имовине спадајуће у стечајну громаду М. Костић, састојеће се из мануфактурне робе и дућанског намештаја, наређујем рок за дан 28. новембра 1894. и следеће дане сваки дан у 10 сати пре подне и 3 сата по подне у дућану презадуженице тим додатком, да ће се све покретнине редомице полаг инвентара по партијама најбољем нудиоцу, ма било и испод процјенбене вредности, но само за готов новац продати.

У Земуну, дне 7. новембра 1894.

Кр. јавни бележник
као судбени повјереник
Др. П. Пауловић с. р.

2—2

РАЗАШИЉЕ

25 кила I-а побраних ораха
25 кила I-а побраних шљива } фор. 3·75

такође поштанске као и на цијеле вагоне пошиљке уз добар попуст те добре чисте **босанске шљивовице и пекмеза**

експортна трговина

ђорђа А. Васићевића у Д. Тузли (Босна).

За шпецерајску радњу моју узео бих такође једног честитог Србина уз повољне увјете као компањона одосно као дјеловођу. 2—3

Гвожђарска, шпецерија и мешовите робе трговина
КОСТЕ МИХАЈЛОВИЋА
У ЖАБЉУ

потребује одмах једног младог спомоћника. 1—2

ШПЕЦЕРАЈСКА И ДЕЛИКАТЕСА ТРГОВИНА
В. БАРАЈЕВЦА
У ПАНЧЕВУ 2—3

потребује два солидна помоћника, једног старијег и једног млађег, који су добри продавци. Који осим српског добро немачки говоре и пишу, а мађарски добро говоре, имају првенство.

Оферти, у којима се мора назначити где и колико су као такови сервирали, имају се слати на српском и немачком језику. Ступање одмах или за 14 дана.

ЦИГЉАНА И ЦРЕПАНА
ИСИДОРА ЛЕВИНГЕРА
У СТ. ФУТОГУ

препоручује градитељима и приватницима по врло умереној цени разне врсте

ЦИГАЉА и ЦРЕПА

за зидање и покривање, а тако исто разне врсте цигаља за патосање.

Препоручује и своје велико складиште дрва за **ГРАЂЕВИНЕ**, као: балвана, дасака, летава и све што у ову струку трговине спада, са врло јефтином ценом.

Уједно напомиње, да му је цигљана и црепана покрај Дунава, с тога врло згодан пренос и водом. 7—12

Власник Славко Свет. Милетић. **За уредништво одговара: Милан Поповић.** **Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.**